

TEKNOLOGIYALARNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIR QILADIGAN IJOBIIY HAMDA SALBIY OQIBATLARI

Bo'ronov Jumaboy Ibodovich

ARTICLE INFO.

Kalit so'zlar: Texnologiya, Yalpi Ichki Maxsulot, iqtisodiyot, iqtisodiy o'sish, suniy intellekt, kompyuter.

Annotatsiya

Ushbu maqolada texnologiyalarning iqtisodiy o'sishga ko'rsatadigan ijobiy ta'siriga qaramay, uning mehnat bozoriga ko'rsatadigan salbiy ta'sirlari to'g'risidaligi yoritib berilgan.

<http://www.gospodarkainnowacje.pl/> © 2024 LWAB.

Iqtisodchilar uchun texnologiya tezroq, yaxshiroq yoki arzonroq narsalarni ishlab chiqarishga yordam beradigan har qanday narsadir. Texnologiya haqida o'ylaganingizda, katta mashinalar yoki tez kompyuterlar kabi jismoniy narsalar haqida o'ylashingiz mumkin. Ammo iqtisodchilar texnologiya haqida gapirganda, ular ishlarni bajarishning yangi usullari haqida kengroq fikr yuritadilar.

Neoklassik nazariyadagi o'sish printsipiga ko'ra, texnologik transformatsiyalar jon boshiga to'g'ri keladigan o'sishni keltirib chiqaradi va jamg'arma va investitsiyalarni rag'batlantiradi va natijada real YaIMning o'sishiga olib keladi. Agar texnologik transformatsiyalar to'xtasa, o'sish ham to'xtaydi. Iqtisodiyotda texnologiya mamlakatlar, mintaqalar va shaharlar iqtisodiy o'sishining asosiy omili ekanligi ko'pchilik tomonidan qabul qilinadi. Texnologik taraqqiyot ko'proq va sifatli tovarlar va xizmatlarni yanada samarali ishlab chiqarish imkonini beradi, farovonlik ham bunga bog'liq. Juda ko'p iqtisodiy o'sish texnologik taraqqiyot natijasidir. Hisob-kitoblardan shuni ko'satadiki iqtisodiy o'sishning taxminan 88 foizni texnologik o'sish tashkil qiladi. Bu iqtisodiyotning bugungi holatiga qanday erishganini va kelajakda qayerga borishini tushunish uchun texnologiya juda muhim rol o'ynashini ko'rsatadi. Masalan Xitoy davlatida 2024 yilda sanoat korxonalarining umumiy qo'shilgan qiymati belgilangan hajmdan oshib, birinchi yarim yillikda o'tgan yilning shu davriga nisbatan 6,0 foizga o'sdi. Tarmoqlar bo'yicha tog'-kon sanoatining qo'shilgan qiymati 2,4 foizga, qayta ishlash sanoatiniki 6,5 foizga, elektr, issiqlik energiyasi, gaz va suv ishlab chiqarish va ta'minlash 6,0 foizga o'sdi. Uskunalar ishlab chiqarishning qo'shilgan qiymati belgilangan hajmdan yuqori bo'lgan sanoat korxonalariga nisbatan 7,8 foizga, yuqori texnologiyali ishlab chiqarish esa mos ravishda 8,7 foizga, 1,8 foiz punktga va 2,7 foiz punktga tez o'sdi. Bundan ko'rinadiki yuqorida sanab o'tilgan barcha sohalarida texnologiyaning o'rni iqtisodiy o'sishga juda katta yordam beradi. Yuqorida texnologiyalarning iqtisodiy o'sishga ijobiy oqibatlarini ko'rib chiqdik.

Texnologiyalarning iqtisodiy o'sishga ko'rsatadigan ijobiy ta'siriga qaramay, uning mehnat bozoriga ko'rsatadigan kutilishi mumkin bo'lgan salbiy oqibatlarini ko'rib chiqamiz. Texnologiyaning ish o'rinlariga ta'siri biz uchun yangilik emas, chunki kompyuterlar, har-xil ixtiro printerlar va barcha texnologiyalar ko'pl'b soxa vakillarini ishsiz qoldirgani bizga malum. Barcha qo'lda bajarib kelinadigan ishlar kompyuter va boshqa texnologiyalar tomonidan dasturlari orqali avtomat tarzda bajarib kelinmoqda. Bu tarkibiy ishsizlikning asosiy turi. Texnologik o'zgarishlar odatda mehnatni tejaydigan

"mexanik-mushak" mashinalarini yoki samaraliroq "mexanik-aql" jarayonlarini (avtomatlashtirish) joriy qilishni o'z ichiga oladi va bu jarayonlarda insonning roli minimallashtiriladi.

Hozirgi kunga kelib **Suniy Intelekt** bilan bog'liq asosiy tashvishlardan biri uning ish joylarini avtomatlashtirish potentsiali bo'lib, keng tarqalgan ishsizlikka olib kelishi mumkin. Ayniqsa sun'iy intellekt tizimlari tobora ko'proq foydalanilayotganligi sababli, ayniqsa, muayyan sohalarda ish o'rinlarini sezilarli darajada yo'qotish xavfi mavjud. Binobarin, bu mehnat bozori va ishchi kuchida sezilarli o'zgarishlarga olib kelishi mumkin. Ko'pgina kompaniya rahbarlari keyingi besh yil ichida kamroq xodimlarga ega bo'lishini kutishmoqda, chunki ular sun'iy intellektdan tobora ko'proq foydalanmoqda. C-suite rahbarlarining global so'roviga ko'ra, sun'iy intellektdan foydalanish kelgusi besh yil ichida minglab kompaniyalarda ishchilar sonini kamaytiradi. Shveytsariyaning Adecco Group kompaniyasi tomonidan Oxford Economics tadqiqot kompaniyasi bilan hamkorlikda o'tkazilgan 2000 nafar rahbar o'rtasida o'tkazilgan keng ko'lamli so'rov shuni ko'rsatdiki, ularning 41 foizi texnologiya tufayli kamroq odamni ishga olishni kutmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ruyxati:

1. <https://www.ecnmy.org>
2. <https://www.stats.gov.cn>
3. <https://www.cnn.com>.
4. Klaus Shvab- To'rtinchi Sanoat Inqilobi.